

บทที่ ๔

การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๕ รูป/คน เพื่อกำหนดทิศทางการต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๙ รูป/คน เพื่อพิจารณาการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน

๔.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๕ รูป/คน เพื่อสังเคราะห์การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน นำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการออกแบบเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

การพัฒนาที่พึงประสงค์ในอุดมคติ คือ ต้องสามารถสร้างความตื่นตัวและให้พระสังฆาธิการตระหนักในบทบาทการช่วยเหลือสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมในคณะสงฆ์ สังคมชุมชนในบริเวณโดยรอบของวัด โดยการช่วยกันสอดส่องและช่วยกันมองหาปัญหาที่เกิดขึ้น เน้นใช้การบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้น ๆ^๑

^๑สัมภาษณ์ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสธมโม), เจ้าคณะภาค ๑๕, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

การพัฒนาที่พึงประสงค์ ต้องเป็นการพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นทันกับปัญหาของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามยุคสมัย เมื่อทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไป ก็มีความจำเป็นที่การบริหารจัดการก็จำเป็นต้องเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถคงรูปแบบเดิมๆ ไว้ได้ ทั้งทางด้านการจัดรูปแบบขององค์กร และวิธีการในการดำเนินโครงการ ทางด้านตัวบุคคลผู้บริหารโครงการก็เช่นเดียวกัน คงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคสมัย ไม่สามารถยึดติดกับสถานะและสถานการณ์เดิม ๆ ได้อีกต่อไป^๒ ในการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องนำหลักคุณธรรม ๓ คือ อุปการะ สังคหะ และกตัญญูทวาทิ มาใช้ในการพัฒนาจะประสบความสำเร็จมากขึ้น ดังเช่น ผู้ใหญ่ตั้งใจอุปการะผู้น้อยด้วยความเมตตาโดยการช่วยเหลือกันด้วยไมตรีจิต และให้คำปรึกษา ส่วนผู้น้อยตั้งใจกตัญญูทวาทิต่อผู้ใหญ่ด้วยความเคารพนอบน้อมเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ หากทำได้ดังกล่าวนี้นี้ ก็จะสามารถทำให้ทุกคนทุกฝ่ายสามารถใช้ชีวิตด้วยกันอย่างราบรื่นยั่งยืนตลอดกาล อีกทั้ง การพัฒนายังจะเสร็จลุล่วงไปด้วยดี และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน^๓

ทั้งนี้ ต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทราบว่าโครงการหรือกิจการนั้น ๆ เกื้อกูลได้อย่างไร มีจุดประสงค์อย่างไร มีความโปร่งใส และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงอย่างไร เช่น โครงการฌาปนกิจก็อาจจัดโครงสร้างเป็นสมาชิกขึ้นได้ มีการบริหารเป็นเรื่องราว วางระบบการเก็บเงินสมาชิก เป็นการช่วยเหลือเมื่อมีคนผู้เสียชีวิตไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น^๔ การพัฒนาสาธารณสุขสงเคราะห์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนี้ ต้องประชาสัมพันธ์ให้พระสงฆ์ตื่นตัวมากกว่าในปัจจุบัน ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง ตลอดจนต้องถวายเป็นบุญกุศลเพื่อไปสู่การพัฒนาสืบต่อไป^๕ การประชาสัมพันธ์ที่ดีมีความสำคัญยิ่ง แม้จะต้องใช้กำลังทรัพย์มาก แต่จำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน^๖

การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ต้องเอาหลักธรรมที่มี ๔ ประการ ได้แก่ หน้าที่ ความดี ความจริง และเหตุผล มาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนา กล่าวคือ ๑) หน้าที่ หมายถึง ทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อเราท่านทั้งหลายรู้จักตำแหน่งหน้าที่ของตนเองดีแล้วก็สามารถนำมาพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ๒) ความดี หมายถึง สิ่งที่จะนำมาพัฒนาจะต้องมุ่งเน้นสิ่งที่เป็นคุณงามความดีเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้รำลึกนึกถึง ๓) ความจริง หมายถึง ทำทุกอย่างให้โปร่งใส พัฒนาด้วยความจริงใจ ทุกอย่างสามารถตรวจสอบได้ และ ๔) เหตุผล หมายถึง ไม่ว่าการพัฒนาอะไรก็แล้วแต่ ต้องมุ่งเน้นหลักความเป็นเหตุเป็นผลให้มากที่สุด เช่น พัฒนาเพื่ออะไร พัฒนาแล้วได้อะไร เป็นต้น ธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ เมื่อเรานำมาใช้งานให้สอดคล้องกับการพัฒนายก็จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายประสงค์^๗

^๒ สัมภาษณ์ พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ขยมงคล), เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^๓ สัมภาษณ์ พระสมุทรธรรมคณี (จำลอง อาสโภ), เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^๔ สัมภาษณ์ พระรัตนเวที (ชำนาญ เขมนนโท), รองเจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

^๕ สัมภาษณ์ พระมหาปรโมทย์ ปโมทิต, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^๖ สัมภาษณ์ พระครูวัชรลลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ), เจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมธาดา (พาน จิตตสุโภ), เจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

การดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นกิจกรรมหลักอันหนึ่งของทางคณะสงฆ์ ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการเสริมหรือแสวงหาแนวร่วม อาจเป็นเพราะทรัพยากรของทางคณะสงฆ์ยังไม่พร้อม ดังนั้น ต้องหาแนวร่วมที่สามารถร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุด ๔๓ หาแนวร่วมที่มีความพร้อมเข้ามาสนับสนุน เช่น กำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่เกิดจากความเชื่อถือนและไว้วางใจในฐานะองค์กรที่เป็นตัวแทนของคุณธรรมและความซื่อสัตย์ ๔๔

สำหรับการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย เพราะถือว่าสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนา ต้องอยู่ร่วมกันด้วยการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านฐานะความเป็นอยู่ แต่เมื่อส่วนใดของสังคมมีความเดือดร้อนก็มีความจำเป็นที่ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูล ปิดเปาความเดือดร้อนให้บรรเทาเบาบางไปเป็นธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่เป็นต้นแบบในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้นำทางการริเริ่มโครงการ/กิจการการอนุเคราะห์ต่าง ๆ แล้วประสานความร่วมมือจากองค์กรอื่นทั้งจากภาครัฐและเอกชน เช่น ความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ เป็นต้น ๔๕ การนี้ จำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน รวมทั้ง หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยสะดวก หากทำให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือที่ใกล้ชิดของหน่วยงานต่าง ๆ ได้ โดยมีทางคณะสงฆ์เป็นแกนกลางก็จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ๔๖

องค์กรภาครัฐต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุน หรือเชื่อมต่อการดำเนินงาน ๔๗ มีความร่วมมือกันทั้งในส่วนการจัดกิจกรรมและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ๔๘ มีเครือข่ายร่วมมือกัน โดยใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนมีความอดทนเสียสละทุ่มเทอย่างจริงจัง ๔๙ ทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกัน ๕๐ การประสานความร่วมมือสามารถป้องกันความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้นำสงฆ์และผู้บริหารท้องถิ่นที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ๕๑

๔๓ สัมภาษณ์ พระวชิรธรรมคณี (ผ่อง สุวีโร), เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี, ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗.

๔๔ สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๔๕ สัมภาษณ์ พระครูคุณสารานุกูล (ประพัช คุณสาโร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองโพธาราม, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๔๖ สัมภาษณ์ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), เจ้าคณะตำบลหนองหญ้าปล้อง เขต ๒, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗.

๔๗ สัมภาษณ์ สุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗.

๔๘ สัมภาษณ์ วันชัย อีร์คัยกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗.

๔๙ สัมภาษณ์ นิสิต จันทรสมวงศ์, ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗.

๕๐ สัมภาษณ์ รุจน์ประทีป ธรรมพิภทร์, นายอำเภอบ้านโป่ง, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗.

๕๑ สัมภาษณ์ ทรงยศ อริญญากานนท์, นายกเทศมนตรีเทศบาลท่าผา, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗.

ตารางที่ ๔.๑ แนวคิดหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ใน
สภาพการณ์ปัจจุบัน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

ที่	แนวคิดหลัก	ความถี่ (รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูล (ลำดับที่)
๑	การสร้างความตื่นตัวและให้พระสงฆ์ให้การตระหนักใน บทบาทการช่วยเหลือสังคม	๑	๑
๒	การยึดหลักคุณธรรมนำการพัฒนา	๓	๒, ๔ และ ๘
๓	การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุม	๓	๖, ๗ และ ๙
๔	การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ		๙, ๑๐, ๑๑, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๓ และ ๒๕

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์
ปัจจุบัน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล คือ การสร้างความตื่นตัวและให้พระสงฆ์ให้การ
ตระหนักในบทบาทการช่วยเหลือสังคม การยึดหลักคุณธรรมนำการพัฒนา การประชาสัมพันธ์ข้อมูล
ข่าวสารให้ครอบคลุม และการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ

(๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

แนวทางในการพัฒนาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ที่พึงประสงค์
ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมโดยมุ่งประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญ^{๑๗}
แม้การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์จะมีใช้การ
ดำเนินการงานทางตรง เพราะองค์กรอื่นอาจจะมีการเริ่มต้นอยู่แล้ว คณะสงฆ์เพียงเข้าไปมี
ส่วนร่วมในการเติมให้เต็ม เท่านั้น^{๑๘} ในการพัฒนาโครงการหรือกิจการใหม่ อาจมีความคิดเห็นที่แตก
ต่างกัน เป็นผลให้ทำให้โครงการหรือกิจการนั้น ๆ ล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ แต่ก็จะสามารถสำเร็จลุล่วงไป
ได้หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน^{๑๙} ฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองจึงต้องประสานงาน ร่วมมือกัน
ทั้งในส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ^{๒๐}

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม), เจ้าคณะภาค ๑๕, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระวชิรธรรมคณี (ผ่อง สุวีโร), เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี, ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูคุณสารานุกูล (ประพัช คุณสาโร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองโพธาราม, ๑๓ กรกฎาคม

ปัญหาที่พบ คือ พระสงฆ์ในระดับล่างไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนามากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินกิจกรรมในระดับข้างบน ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่พึงประสงค์ คือ ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในระดับล่างได้มีบทบาทมากขึ้น เพราะพระสงฆ์ในระดับล่างต่างก็มีความรู้ความสามารถที่สามารถใช้สร้างประโยชน์แก่สังคมได้^{๒๑} ประการสำคัญ คือ พระสังฆาธิการระดับวัด ซึ่งได้แก่เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ล้วนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดมากกับประชาชนในพื้นที่ และสามารถที่จะรู้ปัญหาได้เร็วกว่า^{๒๒}

เนื่องจาก ปัญหาความขาดแคลนและไม่พร้อมทางด้านกำลังคนที่มีความรู้เฉพาะด้าน และกำลังทุนทรัพย์สนับสนุน ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาที่สมควรคือ การพัฒนาโดยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน^{๒๓} หรือการพัฒนาแบบพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ซึ่งความหมายของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ^{๒๔} และต้องสร้างแบบอย่างที่ดีและถูกต้องสำหรับเป็นต้นแบบทางการปฏิบัติด้วย^{๒๕}

ภาครัฐต้องร่วมผลักดันให้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะวัดเป็นสถานที่ของคนในชุมชน คนในชุมชนร่วมกันสร้างและดูแลรักษา^{๒๖} คณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรทางศาสนาสามารถเข้าไปเสริมหน่วยงานอื่นทางด้านนี้ให้ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนได้เป็นอย่างดี^{๒๗}

ตารางที่ ๔.๒ แนวคิดหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

ที่	แนวคิดหลัก	ความถี่ (รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูล (ลำดับที่)
๑	กระบวนการมีส่วนร่วมโดยมุ่งประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญ	๔	๑, ๕, ๗ และ ๑๑
๒	การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการระดับวัด	๒	๑๔ และ ๑๕
๓	การพัฒนาแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำรัส	๓	๑๓, ๑๗ และ ๒๓
๔	การพัฒนาโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง	๒	๒๔ และ ๒๕

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมนาท (ดำเกิง เขมศิริ), เจ้าคณะตำบลท่าผา, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), เจ้าคณะตำบลหนองหญ้าปล้อง เขต ๒, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ รุจน์ประทีป ธรรมพิภักดิ์, นายอำเภอบ้านโป่ง, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นิสิต จันทรสมวงศ์, ผู้อำนวยการจังหวัดราชบุรี, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ สุทิน โฆะพงศา, นายกเทศมนตรีเทศบาลบ้านโป่ง, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ทรงยศ อรัญญิกานนท์, นายกเทศมนตรีเทศบาลท่าผา, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗.

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ กระบวนการมีส่วนร่วมโดยมุ่งประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญ การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์การระดับวัด การพัฒนาแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และการพัฒนาโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

(๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

การเกื้อกูลสาธารณสมบัติหรือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เป็นการทำให้ส่วนรวม เช่น วัด ศาสนสถานอื่น ๆ เจดีย โบราณสถาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสวนสาธารณะ ฯลฯ และในปัจจุบันพบว่า มีเอกชนเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในที่อันเป็นสาธารณสมบัติ สมบัติสถานบางแห่งขาดการดูแลรักษา เช่น สุขาสาธารณะ เป็นต้น ดังนั้น แนวทางที่พึงประสงค์ประการหนึ่ง คือ ทางคณะสงฆ์ควรแบ่งความรับผิดชอบให้วัดที่อยู่ใกล้เคียง ช่วยกันเป็นหูเป็นตา โดยรับผิดชอบในแต่ละเขตพื้นที่ของตน^{๒๘} ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธที่มีศาสนสมบัติจำนวนมากอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ แม้โดยความเป็นจริงจะมีหน่วยงานโดยตรงที่รับผิดชอบในการบำรุงเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติอยู่แล้ว แต่ทางคณะสงฆ์เป็นฝ่ายมีศักยภาพสูง เพราะพระสงฆ์มีจำนวนมากและอยู่ทั่วทั้งประเทศ ควรอย่างยิ่งที่จะมีบทบาทในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติเหล่านี้ เพราะนอกจากเป็นศูนย์รวมใจของชาวพุทธ สมบัติสถานเหล่านั้นยังเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อีกด้วย ดังนั้นจึงควรริเริ่มการอบรมวิทยากรด้านการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสาธารณสมบัติ สมบัติสถานต่าง ๆ^{๒๙} สร้างบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ในการอธิบายความหมายและสื่อข้อความได้อย่างถูกต้อง^{๓๐}

ประการสำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรักในสาธารณสมบัติ มีความห่วงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา โดยให้ท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณแบบช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น การแบ่งภาษีท้องถิ่น ฯลฯ จัดสรรไว้เพื่อการประชาสัมพันธ์ และจัดสรรให้หน่วยงานที่ดูแลสถานที่นั้น ๆ^{๓๑} ในส่วนขององค์กรคณะสงฆ์ ควรกระจายงานเพื่อแบ่งภาระความรับผิดชอบดูแลให้แก่เจ้าอาวาสในแต่ละวัดรับบทบาทในการดูแลรับผิดชอบ^{๓๒} และในระดับวัดควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์ในวัดร่วมกันรับผิดชอบ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหาร และมีการรายงานเข้ามาที่ส่วนกลางเป็นระยะ^{๓๓}

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ), เจ้าคณะอำเภอยาง, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระรัตนเวที (ชานาญ เขมมนโท), รองเจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), เจ้าคณะตำบลหนองหญ้าปล้อง เขต ๒, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูคุณสารานุกูล (ประพัช คุณสาโร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองโพธาราม, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

ในส่วนสาธารณสมบัติที่สร้างขึ้นใหม่นั้น ปัจจุบันคณะสงฆ์มีการประชุมอบรมทักษะความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสาธารณสมบัติแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการดำเนินการก่อสร้างสาธารณสมบัติใหม่ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย มีระเบียบ ไม่ขัดแย้งสาธารณสมบัติที่เก่าแก่ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่ากังวล คือ การขาดความรู้ในด้านการอนุรักษ์งานศิลปะ ทำให้ซ่อมแซมผิดไปจากของเดิม การต่อเติมสิ่งใหม่ ๆ ทำให้ขาดความสวยงาม^{๓๔} แต่ปัญหาที่มักจะพบ คือ งบประมาณที่ใช้ในการนั้นมักจะไม่เพียงพอต่อการจัดสร้างสิ่งสำคัญที่ทางคณะสงฆ์สามารถทำได้ คือ การร่วมมือกับประชาชนในการระดมทุนเพื่อใช้ในการจัดสร้าง ซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์^{๓๕} ซึ่งข้อนี้แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและการหวงแหนสมบัติในชุมชนอีกด้วย^{๓๖}

กระแสสังคมปัจจุบันนี้ ให้ความสำคัญต่อสาธารณสมบัติที่เป็นของเก่ามากขึ้น ซึ่งควรค่าต่อการอนุรักษ์แล้วซ่อมแซมเพื่อให้แข็งแรงและมั่นคง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและบุคคลทั่วไป ทำให้สาธารณสมบัติที่เก่านั้นเป็นสถานที่สำคัญของวัด และเป็นแหล่งศึกษาสำหรับเยาวชนได้^{๓๗} ต้องมีการศึกษาอบรมประชาชนให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและมีความเป็นเจ้าของร่วม เพื่อสร้างจิตใจที่เป็นสาธารณะ จะทำให้ได้รับความร่วมมือในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๘} เพราะปัญหาที่สำคัญคือความร่วมมือของมวลชน อาจเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญ และขาดความมีจิตใจที่เป็นสาธารณะที่จะบำรุงรักษาและดูแล คณะสงฆ์จึงควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจและอบรมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ^{๓๙} อบรมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ สร้างความรู้สึกรักและหวงแหนในสาธารณสมบัติ^{๔๐}

ตารางที่ ๔.๓ แนวคิดหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

ที่	แนวคิดหลัก	ความถี่ (รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูล (ลำดับที่)
๑	การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สาธารณสมบัติ	๓	๓, ๖ และ ๙
๒	การสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติแก่คนในชุมชน	๓	๑๐, ๑๑ และ ๑๕

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูสุธีปริยัติวิธาน (สุภาพ อาตบโป), รองเจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ทรงเกียรติ ลิ้มอรุณลักษณ์, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พิสิฐ เสือสมิง, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมนาถ (ดำเกิง เขมสิริ), เจ้าคณะตำบลท่าผา, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (กุ้ยไฮ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์ประจักษ์นาท (แดง นนทโย), เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

ที่	แนวคิดหลัก	ความถี่ (รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูล (ลำดับที่)
๓	อบรมชุดทักษะความรู้ด้านการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ	๓	๑๒, ๒๑ และ ๒๒
๔	ส่งเสริมให้สาธารณสุขสถานที่มีอายุเก่าแก่เป็นแหล่งศึกษาสำหรับเยาวชน	๔	๗, ๑๓, ๑๔ และ ๑๖

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ด้านการเกื้อกูลสาธารณสุขสถานที่อันเป็นสาธารณสุขสมบัติ คือ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติ การสร้างจิตสำนึกรักและห่วงแหนสาธารณสุขสมบัติแก่คนในชุมชน อบรมชุดทักษะความรู้ด้านการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ และส่งเสริมให้สาธารณสุขสถานที่มีอายุเก่าแก่เป็นแหล่งศึกษาสำหรับเยาวชน

(๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์

การสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ เป็นการสงเคราะห์ทั้งในยามปกติได้แก่ งานช่วยเหลือทั่วไป หรือในยามภาวะไม่ปกติ ได้แก่ การประสบสาธารณภัย ไฟไหม้ น้ำท่วม อุบัติเหตุ ฯลฯ^{๑๑} คณะสงฆ์ควรมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนอย่างเป็นทางการ โดยตั้งคณะทำงานและมีแผนรองรับการดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในกรณีเกิดภัยพิบัติที่มีอาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้า เพราะความเดือดร้อนของประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน^{๑๒} แม้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะมีหลายหน่วยงานรองรับการอยู่แล้ว หากแต่คณะสงฆ์เป็นองค์กรที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรอย่างแท้จริง และไม่มีวัตถุประสงค์แอบแฝง จึงได้รับความเชื่อถือจากประชาชนเป็นอย่างดี^{๑๓} ดังนั้น เมื่อคณะสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการจึงมีฐานะเป็นผู้ประสานความเข้าใจจัดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มและองค์กร^{๑๔} ในส่วนของการเยียวยาทางจิตใจแก่ผู้ประสบสาธารณภัยนั้น คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่ง สามารถเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยได้^{๑๕} สามารถชี้ให้เห็นความเป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งทั้งปวงตามแก่นแท้แห่งธรรมะเป็นผู้ให้ความสว่างทางปัญญาแก่ผู้สิ้นหวัง^{๑๖}

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงคล), เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมธาดา (พาน จิตตสุโภ), เจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ), เจ้าคณะอำเภอยาง, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาทิ (ศักดิ์ อคคปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอมืองราชบุรี, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), เจ้าคณะตำบลหนองหญ้าปล้อง เขต ๒, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (กุ้ยไธ้ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

วัดมีอาณาบริเวณและสถานที่เหมาะสมในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่สงบสุข ร่มเย็น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสงบทางจิตใจได้^{๕๗} ส่วนการจะเกื้อกูลต่อสรรพสัตว์ก็เป็นไปตามสถานภาพความเหมาะสมของแต่ละวัด เช่น การสงเคราะห์สุนัข แมวที่เจ้าของนำมาทิ้ง เป็นต้น^{๕๘}

ประการสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ในบางพื้นที่อาจไม่ได้รับความร่วมมือพอสมควร และเมื่อเข้าไปแล้วอาจจะสร้างความลำบากใจให้แก่บุคคลเหล่านั้น ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไข โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร^{๕๙} เข้าใจประชาชน ไม่สร้างค่านิยมใหม่ ไม่เห็นแก่ได้^{๖๐} เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม^{๖๑}

ตารางที่ ๔.๔ แนวคิดหลักในการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์

ที่	แนวคิดหลัก	ความถี่ (รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูล (ลำดับที่)
๑	มีแผนรองรับกรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหัน	๒	๒ และ ๘
๒	ปราศจากวัตถุประสงค์แอบแฝง	๒	๙ และ ๑๐
๓	ใช้ธรรมะสร้างแสงสว่างแก่ผู้สับสน	๔	๑๑, ๑๓, ๑๔ และ ๑๕
๔	เสียสละเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม	๓	๑๒, ๑๖ และ ๑๙

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่พึงประสงค์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คือ มีแผนรองรับกรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหัน ปราศจากวัตถุประสงค์แอบแฝง ใช้ธรรมะสร้างแสงสว่างแก่ผู้สับสน และเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระครูคุณสารานุกูล (ประพัช คุณสาร), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองโพธาราม, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมนาท (ดำเกิง เขมสิริ), เจ้าคณะตำบลท่าผา, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระครูสุธีปริยัติวิธาน (สุภาพ อาตาบโก), รองเจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์ประชาท (แดง นนทโย), เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ฉัฏฐ์ปวิญญ์ จินาพงศ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗.

๔.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๙ รูป/คน เพื่อพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับ สภาพการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ และแนวความคิดการพัฒนาที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ปัจจุบัน แล้วจึงสังเคราะห์การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามรายด้านของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล : การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ๓ ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

จากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลในปัจจุบัน และแนวความคิดการพัฒนาที่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ๓ ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง^{๕๒}

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ที่ประกอบด้วย จุดแข็ง ได้แก่ ภาคคณะสงฆ์มีนโยบายส่งเสริมการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ในขณะที่โอกาสจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจการของวัด และมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ในขอบเขตที่กระทำได้ ในขณะที่มีความต้องการในการพัฒนาโดยการสร้างเครือข่าย ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ซึ่งต้องเป็นความร่วมมือจากทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายชุมชนซึ่งเป็นผู้รับผลโดยตรงจากการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ฝ่ายรัฐหรือฝ่ายบ้านเมืองซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และฝ่ายคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายได้^{๕๓}

ในการดำเนินงานการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นการดำเนินการของวัดหรือภาคคณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการเอง เพื่อจัดทำโครงการหรือกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ ดังนั้น ฝ่ายที่ต้องเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน คือ ภาคคณะสงฆ์ ซึ่งได้แก่ วัดโดยมีพระสังฆาธิการในพื้นที่นั้น ๆ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือของทุกฝ่าย^{๕๔}

^{๕๒} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

^{๕๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร), เจ้าคณะอำเภอจอมบึง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

แนวคิดเกี่ยวกับ เครือข่าย ๓ ประสาน หรือที่เรียกว่า “บวร” นี้ มีมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่ในที่นี้ มิใช่มุ่งเฉพาะด้านการจัดการศึกษา ดังนั้น อักษรย่อ “ร” จึงควรเป็น “รัฐ” ซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้การสงเคราะห์หรือพัฒนาชุมชน มิใช่โรงเรียนหรือสถานศึกษา แต่ตัวแบบเช่นนี้ มีความเหมือนกันอย่างยิ่ง ในประเด็นที่ “ว” ซึ่งได้แก่ วัดหรือภาคคณะสงฆ์นั้น อยู่ตรงกลางระหว่าง “บ” และ “ร” หรือ อยู่ตรงกลางระหว่างบ้านหรือชุมชน และรัฐบาลหรือราชการ และเมื่อภาคคณะสงฆ์ เป็นตัวจักรขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีพระสงฆ์หาการทำหน้าที่เป็นตัวแทนขององค์กรคณะสงฆ์ สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ ต้องสร้างความตื่นตัวให้พระสงฆ์หาการตระหนักในบทบาทการช่วยเหลือสังคม ซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักของพระพุทธศาสนา คือ การอนุเคราะห์สัตว์โลกผู้มีบุญ ตามพุทธเจตนารมณ์แห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๕๕}

ประการสำคัญ คือ ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ต้องกระทำโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม โดยหลักธรรมที่นำมาใช้ให้สอดคล้องกับการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน คือ หลักสามัคคีธรรม ได้แก่ การมีความเห็นตรงกัน เห็นถูกต้องตามกฎหมาย เห็นถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ตามจารีตประเพณี และวัฒนธรรม ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นได้ในการทำงานร่วมกัน และทุกฝ่ายต้องประกอบด้วยคุณธรรมพื้นฐาน ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เมตตา คือ มีความรักอันบริสุทธิ์ ใจ มีความปรารถนาดีต่อทุก ๆ ฝ่าย ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีความลำเอียง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเผื่อแผ่เอื้ออาทรต่อกัน มีความเสียสละอย่างสูง เห็นแก่ประโยชน์ที่จะพึงเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ๒) สัมมาทิฐิ คือ มีความคิดเห็นตรงกัน เห็นถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ถูกกฎหมาย ถูกจารีตประเพณี และวัฒนธรรม และ ๓) ความเป็นธรรม คือ มีใจเป็นกลาง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ก็พร้อมที่จะปรับตัว ปรับใจ ด้วยความเป็นธรรม^{๕๖}

เมื่อต้องการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือของทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ บ้าน วัด และรัฐ สิ่งที่เป็นองค์ประกอบประการสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง คือ การเปิดโอกาสให้แก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม ซึ่งการนี้ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อมูลแท้จริง^{๕๗} ดังนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมและทั่วถึงกับทุกฝ่าย^{๕๘} ในทางปฏิบัติต้องมีการจัดทำฐานข้อมูล และปรับฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย และต้องมีแผนการประชาสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรม เน้นเป้าหมาย วิธีดำเนินการ และประเมินผลกระบวนการเป็นระยะ เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายต้องเป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการดำเนินงาน^{๕๙}

^{๕๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาประกอบ โชติปัญโญ, เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีธรรมภรณ์ (สุนทร สีสถาโร), เจ้าคณะอำเภอวัดเพลง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ประพนธ์ คลังทอง, วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.สุกกิจ โสทัต, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ประเด็นเพิ่มเติมที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ภาควิชาสงฆ์ซึ่งเป็นแกนหลักในการปฏิบัติงานการสาธารณสงเคราะห์ ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น โดยแท้จริงเป็นการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ กล่าวคือ แต่ละวัดเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ โดยมีพระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ เป็นผู้นำ ดังนั้น หากภาควิชาสงฆ์มีนโยบายที่ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสในแต่ละวัดดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะเป็นประโยชน์ในภาพรวมของการดำเนินงานภาควิชาสงฆ์ได้^{๖๐} แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาในแต่ละพื้นที่ย่อมไม่เหมือนกัน ความต้องการของคนในพื้นที่มีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่หนึ่งต้องการพัฒนาฝีมือด้านการปลูกข้าวออร์แกนิก ในขณะที่อีกพื้นที่หนึ่งต้องการพัฒนาฝีมือด้านการเลี้ยงโคนม ดังนั้น หากภาควิชาสงฆ์กำหนดในลักษณะรูปแบบการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจกระทำได้อย่างยาก แต่หากกำหนดเป็นนโยบายโดยให้อิสระในการปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ก็เป็นเรื่องที่สามารถเป็นรูปธรรมได้ในทางปฏิบัติ^{๖๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ๓ ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน บนพื้นฐานของหลักสามัคคีธรรม คือ เมตตา สัมมาทิฐิ และความเป็นธรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ โดยมีแผนการประชาสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรม เน้นเป้าหมายวิธีดำเนินการ และการประเมินผลกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

๔.๒.๒ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ : การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการระดับวัดในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน

จากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ในปัจจุบัน และแนวคิดการพัฒนาที่พึงประสงค์พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน^{๖๒}

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ประกอบด้วย จุดแข็ง ได้แก่ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน ประกอบกับมีโอกาสจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ กระแสนิยมแนวคิดจิตสาธารณะของคนในสังคม ในขณะที่มีความต้องการในการพัฒนาโดยการส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการระดับวัด ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการใน

^{๖๐} สทนากลุ่มเฉพาะ วิวัฒน์ วันกุมภาพันธ์, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๑} สทนากลุ่มเฉพาะ ดวงจิตา ศศิณางกุล, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๒} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

ฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน ซึ่งหมายถึง ผู้นำในทางปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้นำในการลงมือปฏิบัติการทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งอุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมอื่น ๆ ที่มีหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว^{๖๓}

พระสังฆาธิการระดับวัด ได้แก่ เจ้าอาวาส รวมถึงรองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสในแต่ละวัด เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ย่อมได้รับรู้ปัญหาและเข้าใจความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนในพื้นที่ เมื่อหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งเข้ามาดำเนินการให้การส่งเสริมแก่บุคคลหรือชุมชน ย่อมสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี^{๖๔} ด้วยคุณสมบัติที่เป็นผู้นำกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่นั้น ๆ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสในวัดนั้น ๆ ย่อมเข้าใจบริบทเฉพาะด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของคนในพื้นที่ การเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมใด ๆ ย่อมมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อของคนในพื้นที่อย่างลึกซึ้ง การดำเนินงานต่าง ๆ ก็จะได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากคนในชุมชน เพราะไม่ขัดแย้งกับพื้นฐานความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในชุมชน^{๖๕}

ในทางปฏิบัติต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการระดับวัด กล่าวคือ พัฒนาภาวะผู้นำ ได้แก่ ๑) พัฒนาคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความอดทนอดกลั้น วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความดีงาม และต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีด้วย เพราะคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของผู้ตามให้ดำเนินไปตามวิถีทางที่ต้องการ ถ้าผู้นำมีบุคลิกภาพที่ดีแล้วจะมีส่วนช่วยให้งานประสบความสำเร็จได้โดยไม่ยากนัก^{๖๖} ๒) พัฒนาคุณลักษณะด้านการจูงใจ ได้แก่ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจแก่มวลชน และรูปแบบการชี้้นำ การกระตุ้นแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง เพราะการจูงใจเป็นพลังที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคลในอันที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานอย่างสร้างสรรค์ได้^{๖๗} และ ๓) คุณลักษณะทางด้านทักษะ ประสิทธิภาพ และความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงาน เพราะผู้นำต้องเป็นทั้งผู้นำความคิดและผู้นำการปฏิบัติด้วย ถ้ามีทักษะเหล่านี้แล้วก็สามารถดำเนินการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยไม่ยากนัก^{๖๘}

ดังนั้น ในการส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชนนี้ ภาคคณะสงฆ์ต้องให้การอบรมแก่พระสังฆาธิการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ โดยสามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับภาคหรือระดับจังหวัด โดยมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานตาม

^{๖๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.สุภกิจ โสทัต, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ ประพนธ์ คลังทอง, วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีธรรมภรณ์ (สุนารณ สีสำโร), เจ้าคณะอำเภอวัดเพลง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร), เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาประกอบ โชติปัญโญ, เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ภารกิจของภาคคณะสงฆ์ซึ่งอยู่ประจำในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้สนับสนุน และอาจขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยสงฆ์และสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการระดับวัด^{๖๙}

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการระดับวัดในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับจิตสาธารณะหรือจิตอาสา รู้เทคนิควิธีในการปลูกฝังสำนึกกับบุคคลต่าง ๆ ให้ความรู้รับผิดชอบตนเองและสังคมหรือสาธารณะ จะเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป ให้ผู้คนรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม อีกทั้ง จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม การช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต เป็นการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับสังคมอย่างได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ได้^{๗๐}

จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในทุกระดับของสังคม ถ้าหากได้มีการพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่บุคคลในระดับครอบครัว ย่อมส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้นเป็นลำดับ และที่สำคัญที่สุดการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้นต้องสร้างกับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กสามารถรับรู้ในสิ่งที่ได้จากพ่อแม่ที่บ้าน จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์องค์เจ้า และสถาบันการศึกษาที่นอกจากจะอบรมสั่งสอนทั้งด้านวิชาการที่มุ่งอบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการเสียสละ รู้จักการให้มากกว่าการรับอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนพัฒนาจิตใจในการช่วยเหลือผู้อื่นได้ อย่างไรก็ดี ในการดำเนินงานจริงนั้น พระสังฆาธิการควรเป็นผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชนในลักษณะที่ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัยและสมณสาธูป ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์พระพุทธศาสนา การเป็นผู้นำกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การเป็นผู้นำกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน เป็นต้น^{๗๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของพระสังฆาธิการ การพัฒนาคุณลักษณะด้านเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งต้องจัดเป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการระดับวัดโดยความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่และสำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกันจัดทำหลักสูตร

^{๖๙} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๐} สทนากลุ่มเฉพาะ ดวงธิดา ศศิณารังกุล, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๑} สทนากลุ่มเฉพาะ วิวัฒน์ วันกุ่มภา, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๔.๒.๓ ด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ : การจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติในปัจจุบัน และแนวความคิดการพัฒนาที่พึงประสงค์พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ^{๗๒}

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติที่ประกอบด้วย จุดแข็ง ได้แก่ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ดี ประกอบกับมีโอกาสจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ พุทธศาสนิกชนบริจาคเงินในการจัดสร้างสาธารณสมบัติที่ฝ่ายสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ ในขณะที่มีความต้องการในการพัฒนาโดยการสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติแก่คนในชุมชน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ การจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อการดูแลรักษาสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน ซึ่งกองทุนดังกล่าวนี้ นอกจากสามารถนำไปใช้ในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่สร้างขึ้นในชุมชนแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติของชุมชนด้วย^{๗๓}

แม้การดำเนินการในขอบเขตของการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ ฯลฯ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ การดูแลรักษาให้สาธารณสมบัตินั้น ๆ อยู่ในสภาพดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมให้ได้ยาวนานที่สุดดังกล่าวนี้ ถือเป็นแนวคิดที่ดี เป็นแนวคิดด้านการอนุรักษ์ที่ต้องการลดการสร้างใหม่ แต่ต้องการให้ช่วยกันรักษาให้คงอยู่และคงทนได้นานที่สุดเท่าที่จะกระทำได้^{๗๔}

แนวคิดนี้ เป็นแนวคิดอนุรักษ์นิยม ที่มีใช้แนวคิดทางการเมือง แต่เป็นการร่วมกันดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติของชุมชน โดยการดำเนินงานของคนในชุมชน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชนซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง นั่นเอง^{๗๕} ซึ่งตรงกับนิยามความหมายของคำว่า “อนุรักษ์” ซึ่งหมายถึง การรักษาและใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดและให้ได้นานที่สุด^{๗๖}

^{๗๒} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

^{๗๓} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๔} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภอจอมบึง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๖} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.สุภกิจ โสทัต, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ในทางปฏิบัติ คือ การจัดตั้งกองทุนถาวรขึ้นมา เพื่อรองรับการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สาธารณสมบัติ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติของชุมชนแก่เยาวชนในชุมชนนั้น ๆ ดังนั้น การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ได้แก่ การระดมทุน การจัดตั้งทุน และผู้ดูแลกองทุน และการนำทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมาย^{๗๗}

ในส่วนของการระดมทุน ต้องให้พระสังฆาธิการในพื้นที่เป็นแกนนำ เพราะเป็นผู้ที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพศรัทธา พุทธศาสนิกชนก็จะให้การสนับสนุนโดยบริจาคเงินในการจัดตั้งกองทุน^{๗๘} การดำเนินการในลำดับต่อมา คือ การตั้งกองทุนโดยมีผู้ดูแลซึ่งต้องเป็นคนในพื้นที่ร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย พระสังฆาธิการซึ่งเป็นตัวแทนฝ่ายคณะสงฆ์ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายบ้านเมือง และชาวบ้านซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมา^{๗๙}

สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การบริหารจัดการกองทุน ซึ่งถ้าพิจารณาจากเจตนารมณ์ในการก่อตั้งกองทุน ย่อมเป็นไปเพื่อการนำไปใช้ในการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนให้อยู่ในสภาพดี หากแต่การดำเนินงานดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องประสานกับหน่วยงานราชการต้นสังกัดด้วย เช่น การขุดลอกคูคลอง หากเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกรมชลประทานก็จำเป็นต้องขออนุญาตก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ และในขณะเดียวกัน หากกรมชลประทานซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ มีแผนดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ก็ควรปล่อยให้ฝ่ายของกรมชลประทานเป็นผู้ปฏิบัติ ไม่ควรนำงบประมาณจากกองทุนไปใช้ในการดังกล่าว เป็นต้น^{๘๐} ประการสำคัญที่ขาดเสียมิได้ คือ การนำเงินในกองทุนไปใช้ในการอบรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติแก่คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนในชุมชนนั้น ๆ เพราะเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนต่อจากผู้ใหญ่ กล่าวคือ เป็นกำลังของชุมชนรุ่นต่อไป นั่นเอง^{๘๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ คือ การจัดตั้งกองทุนดูแลรักษาสาธารณสมบัติ โดยในการระดมทุนให้มีพระสังฆาธิการเป็นแกนนำในการรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ การตั้งกองทุนให้เป็นไปในลักษณะทุนนิธิโดยมีผู้ดูแลในรูปแบบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายคณะสงฆ์ ตัวแทนของฝ่ายบ้านเมือง และตัวแทนประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ และในการนำเงินในกองทุนไปใช้เน้นการการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนให้อยู่ในสภาพดี และการจัดกิจกรรมการอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนสาธารณสมบัติของชุมชนเป็นสำคัญ

^{๗๗} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีธรรมภรณ์ (สุนารต สีสวโร), เจ้าคณะอำเภอดัดเพลง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาประกอบ โชติปัญโญ, เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๙} สทนากลุ่มเฉพาะ วิวัฒน์ วันกุ่มภา, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๐} สทนากลุ่มเฉพาะ ดวงจิตา ศศิณางกุล, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๑} สทนากลุ่มเฉพาะ ประนอม คลังทอง, วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๔.๒.๔ ด้านการถือกุศลประชาชนหรือสรรพสัตว์ : การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ

จากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการถือกุศลประชาชนหรือสรรพสัตว์ในปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการถือกุศลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ^{๘๒}

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสภาพการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการถือกุศลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ที่ประกอบด้วย จุดแข็ง ได้แก่ พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับมีโอกาสจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ธรรมะเป็นที่ต้องการของคนในสังคมปัจจุบัน ในขณะที่มีความต้องการในการพัฒนาโดยใช้ธรรมะสร้างแสงสว่างแก่ผู้สิ้นหวัง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่งเป็นศูนย์ปฏิบัติการเยียวยาสภาพจิตใจของผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติให้มีความตั้งใจต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต มีแรงใจที่จะใช้ชีวิตก้าวเดินต่อไปข้างหน้า หลังจากผ่านเหตุการณ์เลวร้าย^{๘๓}

เนื่องจาก พระพุทธศาสนามีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตแก่คนทุกเพศ ทุกวัย และมีให้เลือกใช้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ความเป็นไปในชีวิตของทุกบุคคล ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ นับเป็นการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการถือกุศลประชาชนหรือสรรพสัตว์ที่ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีภารกิจที่เป็นหัวใจสำคัญ คือ การเผยแผ่ธรรมะไปสู่คนในสังคม^{๘๔} โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่ประสบความทุกข์ยากในชีวิตหรือบุคคลผู้ประสบเคราะห์จากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติเหตุ และสาธารณภัยต่าง ๆ ที่ต้องการธรรมะมาช่วยเยียวยาจิตใจมากกว่าบุคคลทั่วไป^{๘๕}

การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ ในทางปฏิบัติต้องใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่ตั้งศูนย์ ฯ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาตจากภาคคณะสงฆ์ เพราะถือเป็นหนึ่งในภารกิจการคณะสงฆ์ แต่ต้องดำเนินการในรูปแบบของหน่วยงานหรือองค์กรการกุศลที่ไม่แสวงหาผลกำไรจากการดำเนินการ ปราศจากวัตถุประสงค์แอบแฝง แต่หากมีการตั้งมูลนิธิและจัดหาทุนดำเนินการ จำเป็นต้องขออนุญาตจากทางราชการให้ถูกต้องตามกฎหมาย^{๘๖}

^{๘๒} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

^{๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีธรรมภรณ์ (สุนารณ สีสำโร), เจ้าคณะอำเภอวัดเพลง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร), เจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาประกอบ โชติปัญโญ, เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ในทางปฏิบัติสามารถกระทำให้เป็นรูปธรรมได้ โดย

- ๑) ตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติโดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่ตั้ง^{๘๗}
- ๒) มีโครงสร้างศูนย์ ฯ โดยให้พระสงฆ์เจ้าอาวาสที่เป็นประธาน และมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน
- ๓) มีงบประมาณในการดำเนินงานจากการรับบริจาค^{๘๘}
- ๔) มีแผนปฏิบัติการรองรับกรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหัน^{๘๙}
- ๕) มีพระสงฆ์เป็นวิทยากรหลักร่วมกับบุคลากรจากหน่วยงานราชการ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น^{๙๐}

ศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัตินี้ นอกจากดำเนินงาน ณ ที่ตั้งศูนย์ฯ เป็นปกติแล้ว ควรมีการลงพื้นที่เพื่อบำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการที่ศูนย์ ฯ ได้^{๙๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คือ การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ โดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่ตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติ โครงการการบริหารเป็นรูปแบบของคณะกรรมการบริหารที่มีพระสงฆ์เจ้าอาวาสที่เป็นประธาน ร่วมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และตัวแทนประชาชนในชุมชนเป็นกรรมการ งบประมาณมีที่มาจากการรับบริจาค และมีแผนปฏิบัติการรองรับกรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหันด้วย ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อเยียวยาจิตใจให้พระสงฆ์ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรจากกรมประชาสัมพันธ์ และให้สามารถลงปฏิบัติงานนอกพื้นที่เพื่อบำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการได้

^{๘๗} สทนากลุ่มเฉพาะ วิวัฒน์ วันกุ่มภา, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

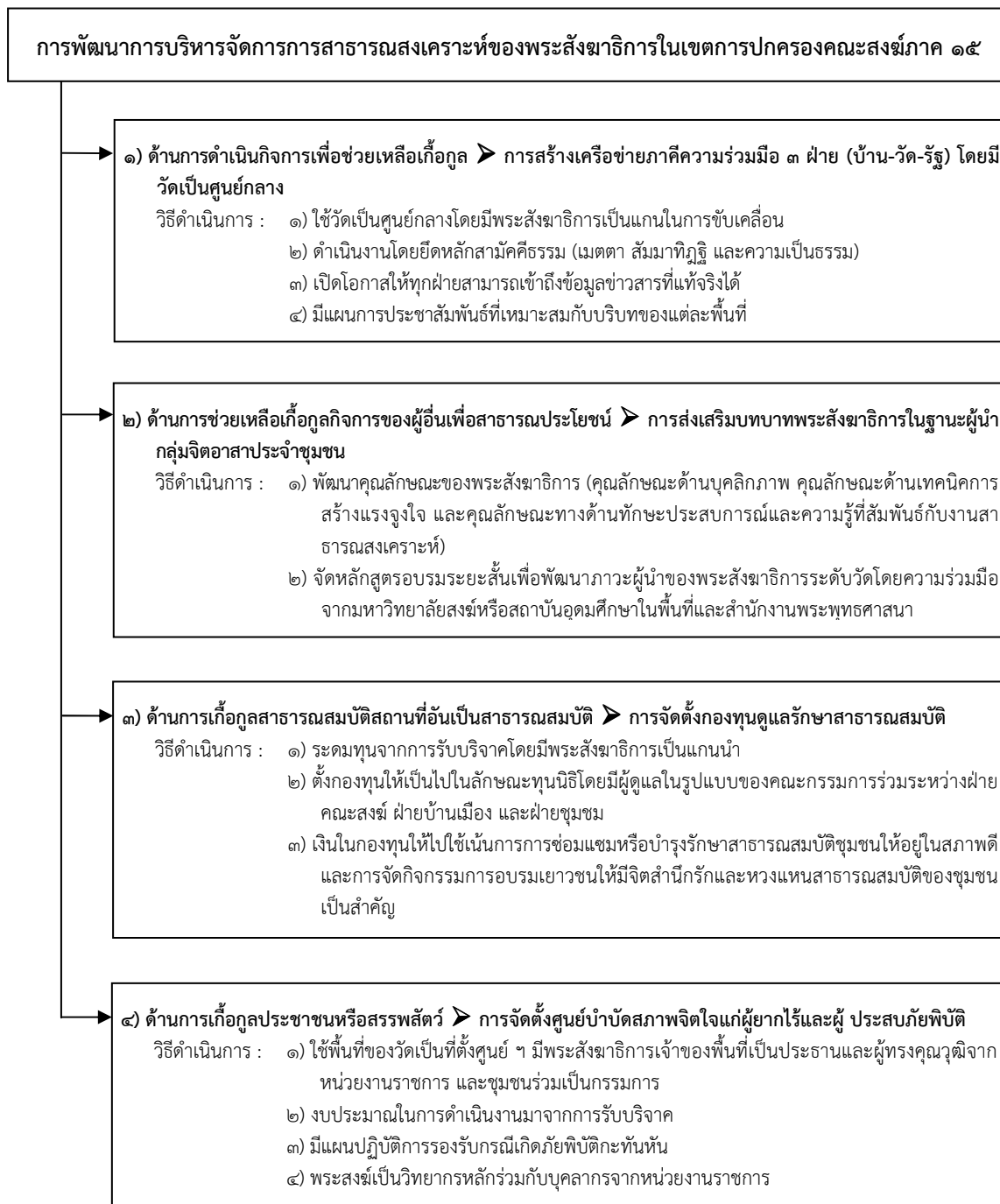
^{๘๘} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.สุกกิจ โสทัต, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๙} สทนากลุ่มเฉพาะ ดวงธิดา ศศิณารากุล, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๙๐} สทนากลุ่มเฉพาะ ประนอม คลังทอง, วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๙๑} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย : การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๒}

^{๑๒} ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

จากแผนภูมิที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามรายด้านของการวิจัย ดังนี้

๑) ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ๓ ฝ่าย (บ้าน-วัด-รัฐ) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน บนพื้นฐานของหลักสามัคคีธรรม คือ เมตตา สัมมาทิฐิ และความเป็นธรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ โดยมีแผนการประชาสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรม เน้นเป้าหมาย วิธีดำเนินการ และการประเมินผลกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ การส่งเสริมบทบาท พระสังฆาธิการในฐานะผู้นำกลุ่มจิตอาสาประจำชุมชน ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของ พระสังฆาธิการ การพัฒนาคุณลักษณะด้านเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาคุณลักษณะ ทางด้านทักษะ ประสิทธิภาพ และความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ซึ่งต้อง จัดเป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการระดับวัดโดยความร่วมมือจาก มหาวิทยาลัยสงฆ์หรือสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่และสำนักงานพระพุทธศาสนาส่วนกลางจัดทำหลักสูตร

๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ คือ การจัดตั้งกองทุนดูแล รักษาสาธารณสมบัติ โดยในการระดมทุนให้มีพระสังฆาธิการเป็นแกนนำในการรับบริจาคจาก พุทธศาสนิกชนในพื้นที่ การตั้งกองทุนให้เป็นไปในลักษณะทุนนิธิโดยมีผู้ดูแลในรูปแบบของ คณะกรรมการ ประกอบด้วย ตัวแทนฝ่ายคณะสงฆ์ ตัวแทนของฝ่ายบ้านเมือง และตัวแทนประชาชน ในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ และในการนำเงินในกองทุนไปใช้เน้นการซ่อมแซมหรือบำรุง รักษาสาธารณสมบัติของชุมชนให้อยู่ในสภาพดี และการจัดกิจกรรมการอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกรัก และหวงแหนสาธารณสมบัติของชุมชนเป็นสำคัญ

๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คือ การจัดตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้ และผู้ประสบภัยพิบัติ โดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่ตั้งศูนย์บำบัดสภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัย พิบัติ โครงการการบริหารเป็นรูปแบบของคณะกรรมการบริหารที่มีพระสังฆาธิการเจ้าของพื้นที่เป็น ประธาน ร่วมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และ ตัวแทนประชาชนในชุมชนเป็นกรรมการ งบประมาณมีที่มาจากการรับบริจาค และมีแผนปฏิบัติการ รongรับกรณีเกิดภัยพิบัติกะทันหันด้วย ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อเยียวยาจิตใจ ให้พระสงฆ์ ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรจากกรมประชาสัมพันธ์ และให้สามารถลงปฏิบัตินอกพื้นที่เพื่อบำบัด สภาพจิตใจแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการได้